

علم ناگوار!

(سخن مدیر مسئول)

احسان پوراسماعیل
دکتری علوم قرآن و حدیث
info@ehsanpouresmaeil.com

رفتار خردمندانه در زندگی این طور حکم می‌کند که بیاموزیم و یا آموزش دهیم و صد البته خوشا به حال آنان که تا پایان حیات در هر دو نقش می‌کوشند.

در گفتمان دینی، هر حرکت ما باید «معنا دار» باشد از این رو صاحبان اندیشه در این تفکرند که پیوسته به این پرسش‌ها پاسخ دهند: که چرا می‌خوانیم و چرا یاد می‌دهیم؟ آیا عنوان‌های علمی ما را سرخوش می‌کند؟! آیا به دنبال دنیای فانی هستیم؟! و یا ...

این پرسش‌ها از آن رو است که خردمند علم‌جو می‌داند در این عالم علمی هست که برایش سودی ندارد و دانشی - که باید روشن‌کننده حقایق پیرامون او باشد - گاه حجابی است که او را از شناختن خویشتن خویش غافل می‌کند و چه سهمگین که عالم دنیا، جاهل آخرت باشد و حتی بوی بهشت را استشمام نکند!

همه ما اعم از مدرس و دانشجو نیازمند به بازخوانی روایت پیش رو و به کار بستن آن در حیات علمی خود هستیم! شاید پیش آمده است پاسخ پرسشی را نمی‌دانیم اما شهادت «نمی‌دانم» را نداریم، همان حقیقتی که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «لَا أَعْلَمُ» نَصْفُ الْعِلْمِ (تمیمی آمدی، ص ۴۸).

آیا تاکنون همه دیدگاه‌ها، فتواها و قضاوت‌های ما در زندگی صحیح بوده است؟ چه ناگوار است که فردا دانش آموخته‌های درس‌های ما بهشتی باشند و ما ...

«يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: عَالِمٌ لَا يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ وَ مَنْ طَلَبَ عِلْمًا لِيُضْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ يَا أَبَا ذَرٍّ، مَنْ ابْتَغَى الْعِلْمَ لِيُخَدِّعَ بِهِ النَّاسَ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ يَا أَبَا ذَرٍّ، إِذَا سُئِلْتَ عَنْ عِلْمٍ لَا تَعْلَمُهُ، فَقُلْ: لَا أَعْلَمُهُ تَنْجُ مِنْ تَبِعْتَهُ وَ لَا تُثْمِتَ بِمَا لَا عِلْمَ لَكَ بِهِ تَنْجُ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ يَا أَبَا ذَرٍّ، يَطَّلِعُ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ! فَيَقُولُونَ: مَا أَدْخَلَكَمُ النَّارَ وَ قَدْ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ لِفَضْلِ تَأْدِيبِكُمْ وَ تَعْلِيمِكُمْ؟ فَيَقُولُونَ: إِنَّا كُنَّا نَأْمُرُ بِالْحَيْرِ وَ لَا نَفْعَلُهُ» (طبرسی، ۴۶۰).

پیامبر اسلام ﷺ به ابوذر غفاری رضی الله عنه می‌فرماید: «به درستی که بدترین مردمان نزد خداوند در روز قیامت عالمی است که از علمش سودی نبرده است و کسی که برای جلب توجه مردم به سوی خود به دنبال تحصیل علم باشد، بوی بهشت را استشمام نخواهد کرد.

ای اباذر! بوی بهشت به مشام کسی که برای مردم‌فریبی در جستجوی علم باشد، نخواهد رسید، ای اباذر! هرگاه از تو چیزی پرسیدند که پاسخ آن را نمی‌دانستی، پس بگو: نمی‌دانم و خود را از پیامدهای آن نجات ده و به چیزی که نمی‌دانی، فتوا نده تا از عذاب خداوند در روز قیامت نجات یابی، ای اباذر! گروهی از بهشتیان از گروهی از اهل جهنم آگاه می‌شوند و به آنها می‌گویند: چه چیزی شما را جهنمی کرد، در حالی که ما به برکت تربیت و تعلیم شما بهشتی شدیم؟ آنان در پاسخ می‌گویند: ما دیگران را به کارهای خیر فرمان می‌دادیم و خود به آن عمل نمی‌کردیم.

بعد از انتشار اولین شماره از «دانش‌نامه علوم قرآن و حدیث» استادان و پژوهشگران حوزوی و دانشگاهی، به شیوه‌های مختلف از خادمان نشر مجله تقدیر کردند، ضمن تشکر از ابراز لطف فرهیختگان محترم، برای ایشان و همکاران خود، آرزوی عافیت و دستیابی به «علم حقیقی» را از خالق بی‌همتا خواستارم.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ» (شیخ طوسی، ج ۱، ص ۷۵).

منابع

- تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، تصنیف *غرر الحکم و درر الکلم*، مصطفی درایتی، قم: دفتر تبلیغات، چاپ اول، ۱۳۶۶ ش.
- طبرسی، حسن بن فضل، *مکارم الأخلاق*، قم: شریف رضی، چاپ چهارم، ۱۴۱۲ ق.
- طوسی، محمد بن الحسن، *مصباح المتهدد و سلاح المتعبد*، بیروت: مؤسسه فقه الشیعه، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.